

dinu kasnije izašao je novi prijevod njemački točniji. Ovaj prijevod izradio je pisac Weber i dao se za tim na prijevod latinski. Trebalo je naime da ovo djelo bude pristupačno cijelom katoličkom svijetu, a u drugu ruku potreban je bio latinski prijevod jer njemački tvrdi i suhoparni jezik nije ni iz daleka bio vrstan, da ga u onoj razumljivoj formi prevede iz armenskoga jezika. Koliko je time za znanost dobiveno, suvišno je spominjati. Osobita je za to zasluga pomenutoga prevodioca i izdavača, što imademo ovo dragocjeno djelo eto pri ruci. Iz toga se naime djela dobivaju novi vidici za istraživanje povijesti dogmata; ono nam pruža znamenitih uputa u tumačenju sv. Pisma onoga vremena; ono nam divno osvjetljuje religiozni život i mišljenje onoga doba, kad je živio sv. Irenej; a napokon podaje nam i sliku o samom tom velikom biskupu staroga Liona. — Pisac je iza predgovora napisao odulji uvod — prolegomena — o samom tom djelu Sv. Ireneja, o armenskom izvorniku, i o vlastitostima i svrsi ovoga spisa. A za tim se navodi tekst. Pisac, sv. Irenej, spominje u uvodu povod, koji ga je potakao na pisanje. Samo djelo imade dva dijela: u prvom se govori o božanskoj ustanovi religije kršćanske, De religione divina institutione posita eiusque cum fide christiana concordia; a u drugom se dokazuje božanski ugled Krista spasitelja i obnovitelja religije. Divina auctoritas Christi mediatoris et religionis, restauratoris. Na koncu potiče pisac štioća, da po vjeri žive i da se kloni od bezbožnog i ludog krivo-vjerja. — Sadržaj je dakle skroz dogmatičan, prijevod klasičan, vanjska oprema, papir, slova, tisak, upravo sjajna. Preporučujem. *Dr. Pazman.*

Bartmann Dr. Bernhard: *Lehrbuch der Dogmatik*. Dritte vermehrte und verbesserte Auflage. Erster Band. Freiburg im Breisgau Herdersche Verlagsausgabe.

Pisac, profesor teologije u Paderbornu, napisao je ovo djelo za školu kao priručnik svojim slušateljima. Imajući to pred očima izdao je djelo svoje njemački. Tim je da-

kako ova knjiga u hrvatskim krajevima nepristupačna postala. Kao što dolikuje školskoj knjizi kratkoća, tako je i pisac ovo svoje djelo u prvom izdanju u jednu svesku strpao. Ali kod novog izdanja, koje je povećano, morao je djelo razdijeliti u dvije sveske. U prvoj ovoj svesci iza uvoda o pojmu dogme i dogmatike, o dogmatičnim principima spoznaje, o metodi i zadaći dogmatike, ter o pregledu historijskom ove znanosti, raspravlja pisac tri pitanja: o Bogu, o stvorenju, o otkupljenju. Ostalo gradivo o milosti, o crkvi, sakramentima, posljednjim stvarima raspravit će se u drugoj svesci. — Osim kratkoće hvale kritika i jasnoću pisca. Ova pohvala je to znamenitija, što pisac nije propustio ni jedne točke nauke, koja je s po-jedinim pitanjima u savezu, a da je barem ne spomene, i što se je obazreo i na najnoviju literaturu, koja je na svjetlo izašla poslije prvoga izdanja ovoga djela. Prednost i je ta, što se u knjizi razlikuje već vanjskim načinom — raznolikošću pismenâ — glavno od sporednoga, važnija točka od manje važne, ono što je teza od dokaznoga dijela, a ono opet od tumačenja i pojedinih opazaka. U tom pogledu olakoćen je čitatelju posao i on veseliji nastavlja započeto učenje. Uvaženi časopis rimski *Civiltà cattolica* pohvalio je i metodu pisca, koju slijedi u ovom djelu. Preporučujem. *Dr. J. Pazman.*

Faulhaber Dr. Michaël: *Das Schwert des Geistes*. Feldpredigten im Weltkrieg. Im Verbindung mit Bischof von Keppeler und Domprediger Donders herausgegeben. Freiburg im Breisgau Herdersche Verlagshandlung. U maloj 8. Str. XIV. + 525. Cijena broširana M 5.50, uzevano M 6.60.

Izdavač ovoga djela bio je biskup u Speiru, a sada je nakon smrti kard. nadb. Bettingera postao nadbiskupom u Münchenu, prijestolnici kraljevine Bavarske; i kao takav imade osim svoje redovne jurisdikcije i posebnu jurisdikciju nad cijelom vojskom bavarskom. Svjestan si ove svoje službe i znajući dobro, da vojni svećenik u prvom redu onaj u bojnoj liniji,